

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВА НА ЗАХИСТ ПІД ЧАС ПРОВЕДЕННЯ СЛІДЧОГО ЕКСПЕРИМЕНТУ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Михайло Михайлович БІДНАРЧУК,

*аспірант Харківського національного
університету внутрішніх справ*

В умовах воєнного стану може проводитись увесь спектр слідчих (розшукових) дій, визначених законодавцем. Проте, кримінальна процесуальна форма їх реалізації набула деяких змін. При чому, всі вони в певній мірі впливають на забезпечення прав і свобод підозрюваного. Різниця лише у тому, що частина із них не має суттєвого впливу на них, а інші мають більше значення у цьому відношенні.

Суттєво змінені правила використання показань, отриманих в умовах воєнного стану. Відповідно до ч. 11 ст. 615 КПК України показання, отримані під час допиту свідка, потерпілого, у тому числі одночасного допиту двох чи більше вже допитаних осіб, у кримінальному провадженні, що здійснюється в умовах воєнного стану, можуть бути використані як докази в суді виключно у випадку, якщо хід і результати такого допиту фіксувалися за допомогою доступних технічних засобів відеофіксації. Показання, отримані під час допиту підозрюваного, у тому числі одночасного допиту двох чи більше вже допитаних осіб, у кримінальному провадженні, що здійснюється в умовах воєнного стану, можуть бути використані як докази в суді виключно у випадку, якщо у такому допиті брав участь захисник, а хід і результати проведення допиту фіксувалися за допомогою доступних технічних засобів відеофіксації (ч. 11 ст. 615 КПК України) [1].

Із такою позицією слід погодитись. Водночас ч. 11 ст. 615 КПК України додатково встановлює обов'язок залучення захисника слідчим, дізнавачем чи прокурором для проведення допиту підозрюваного чи одночасного допиту двох чи більше вже допитаних осіб, за участі підозрюваного. Так, у абз. 2 цієї частини статті передбачається, що: «Показання, отримані під час допиту підозрюваного, у тому числі одночасного допиту двох чи більше вже допитаних осіб, у кримінальному провадженні, що здійснюється в умовах воєнного стану, можуть бути використані як докази в суді виключно у випадку, якщо у такому допиті брав участь захисник, а хід і результати проведення допиту фіксувалися за допомогою доступних технічних засобів відеофіксації» [1]. Аналіз вказаної норми дозволяє дійти висновку про те, що відсутність захисника під час допиту підозрюваного чи очної ставки за участі підозрюваного має наслідком недопустимість отриманих під час таких слідчих (розшукових) дій показань. Вбачається, що така норма є додатковою гарантією забезпечення права на захист підозрюваного саме в умовах дії правового режиму воєнного стану. Фактично, мова йде

можливість використання судом показань підозрюваного із підстав, альтернативних тим, які визначені у ст. 225 КПК України (депонування показань). Так, Законом України «Про внесення змін до Кримінального процесуального кодексу України щодо удосконалення окремих положень досудового розслідування в умовах воєнного стану» від 27.07.2022 року ч. 4 ст. 95 викладена в такій редакції: «Суд може обґрунтовувати свої висновки лише на показаннях, які він безпосередньо сприймав під час судового засідання, або отриманих у порядку, передбаченому статтею 225 цього Кодексу. Суд не вправі обґрунтовувати судові рішення показаннями, наданими слідчому, прокурору, або посилаючись на них, крім порядку отримання показань, визначеного статтею 615 цього Кодексу» [1]. Тобто, з іншої сторони – такий механізм є альтернативний тому, який визначений ст. 225 КПК України: у разі неможливості допиту підозрюваного у судовому провадженні, показання надані у порядку ч. 11 ст. 615 КПК України можуть бути визнані як докази.

Поряд із цим, незрозумілим залишається обов'язковість участі захисника саме під час допиту. Коли, наприклад, й під час слідчого експерименту особа також фактично дає свідчення щодо обставин вчиненого нею кримінального правопорушення. Тому, слід уточнити зміст абз. 2 ч. 11 ст. 615 КПК України в частині необхідності залучення захисника під час проведення слідчого експерименту із підозрюваним, виклавши його у наступній редакції: «Показання, отримані під час допиту підозрюваного, у тому числі одночасного допиту двох чи більше вже допитаних осіб *або слідчого експерименту за участі підозрюваного у кримінальному провадженні, що здійснюється в умовах воєнного стану, можуть бути використані як докази в суді виключно у випадку, якщо у такому допиті брав участь захисник, а хід і результати проведення допиту фіксувалися за допомогою доступних технічних засобів відеофіксації*».

Список використаних джерел

1. Кримінальний процесуальний кодекс України: Закон України від 13.04.2012 № 4651-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17/ed20230824#Text>